



30.6.2022

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

kirjaamo(at)gov.fi

Lausuntopyyntö 8.6.2022

Nunasvaaran Eteläisen, kaivoshanke, ympäristövaikutusten arviointi, Kiiruna, Ruotsi

Ympäristöministeriö on pyytänyt Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa Talga Graphene AB:n (hankkeesta vastaava) Nunasvaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointia (YVA) koskevista asiakirjoista. Ennen kaikkea lausuntoa pyydetään Suomen alueelle kohdistuvista haitallisista ympäristövaikutuksista.

Lausunnossaan Suomen tarpeesta osallistua hankkeen YVA-menettelyyn (4.10.2021) ELY-keskus on todennut, että hankkeen kokonaiskuormitus ja sen vaikutukset tulisi selvittää niin että Tornionjoen vesimuodostuman kemiallisen tai ekologisen tilan heikentymisen riski olisi mahdollista arvioida.

Hanke

Hanke sijaitsee Pohjois-Ruotsissa, Kiirunan kunnassa ja Tornion-Kalixjoen valuma-alueella. Hankealueelta Suomen rajalle on linnuntietä etäisyyttä noin 90 kilometriä ja Tornionjoen uomaa pitkin noin 140 kilometriä. Hanke sisältää grafiittimalmin louhinnan ja rikastamisen Nunasvaara Eteläinen -alueella. Malmia on tarkoitus louhia avolouhoksista Nunasvaara Eteläinen -alueella yhteensä enintään 120 000 tonnia vuodessa. Kaivoksen tuotantoajaksi on arvioitu noin 24-25 vuotta. Malmi pääasiassa murskataan ja rikastetaan vaahdottamalla. Sivukivi ja rikastushiekka sakeutettuna varastoidaan ja tullaan myöhemmin käyttämään louhostäyttöön. Sivukivi ja rikastushiekka ovat potentiaalisesti happoa muodostavaa.

Avolouhosten kuivatusvedet johdetaan sedimentointialtaan kautta vedenpuhdistuslaitokseen. Sivukivi- ja rikastushiekkavarastolta lähtevä vesi käsitellään omassa vedenpuhdistuslaitoksessa. Molempien puhdistuslaitoksien vedet kerätään selkiytysaltaaseen ennen johtamista vesistöön. Teollisuusalueen hulevedet käsitellään grafiitin- ja öljynerotuksella. Ylitevesi puretaan läheiseen Hosiojärveen, joka laskee kahden puron kautta Tornionjokeen.

Vesistövaikutukset

ELY-keskus toteaa, että kuulemismateriaalista puuttuu huomattava osa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen asiakirjaliitteistä (mm. liitteet B9 ja K9). Saatavilla ei ole myöskään mm. kuvausta vedenpuhdistusprosessista, vesipäästön kokonaiskuormia tai yhteisvaikutusten arviointia. Lisäksi monen suoraan vesipäästöön vaikuttavan tekijän arviointi, kuten pölyämisen hallinta, rikastushiekka- ja sivukivivaraston rakenne, sekä lämpötilan vaikutus vedenpuhdistusprosessiin vaikuttaa olevan kesken.

Saatavilla olevissa asiakirjoissa kuormituksen pitoisuusvaikutus on esitetty laimenemisen perusteella eri virtaamatilanteissa, mutta poikkeuksellisen sateisen tai kuivan vuoden vaikutusta ei ole huomioitu. Päästön vaikutusta Hosiojärven kerrostumiseen tai vedenlaatuun eri syvyyksillä ei ole yksityiskohtaisesti kuvattu. Tornionjoen vesieliöstöön kohdistuvien vaikutusten arvioimiseksi olisi myös arvioitava päästön sekoittumismatkaa uomassa ja selvittävä vaikutusalueella esiintyvät habitaatit. Arvioinnista ei ilmene kuinka kaukana purkupisteestä on "Tornionjoki alavirtaan itäisestä purosta", jolle laskelmat alapuolisiksi pitoisuuksiksi on tehty.

YVA-asiakirjoissa kuormituksen vaikutusta on arvioitu eri virtaamatilanteissa toiminnan aikana ja sulkemisen jälkeen. Suurin vaikutus kohdistuu purkureitillä ensimmäisiin vesistöihin: Hosiojärveen ja sen itäiseen laskupuroon. Päästön vaikutuksesta sulfaatin, kalsiumin, kloridin, ravinteiden ja useiden metallien, mm. nikkelin pitoisuudet nousevat. Fosforin, uraanin ja ammoniakkitypen on arvioitu olevan vaarassa ylittää Ruotsissa sovellettavat raja-arvot Hosiojärvestä. Tornionjoessa purkupisteen alapuolella laskennallinen vesistövaikutus olisi päästön sekoituttua kuitenkin hyvin pieni tai havaitsematon. Koska purkuvesi kulkee selkeytyksen ja järvialtaan kautta, kiintoainekuormaa ei arvioida kohdistuvan Tornionjokeen lainkaan. Vaikutus vedenlaatuun Tornionjoessa arvioidaan ei merkittäväksi.

Esitettyjen laskelmien perusteella hankkeella ei todennäköisesti olisi Suomessa Tornionjoen ekologista tai kemiallista tilaa heikentävää vaikutusta, eikä siten merkittäviä rajat ylittäviä vaikutuksia. Kaikilta osin arvioinnin riittävyttä ei kuitenkaan voi saatavilla olevan aineiston perusteella arvioida. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ympäristövaikutusten arvioinnin tulisi olla hankkeen kokoon ja riskeihin nähden riittävä ennen luvan myöntämistä.

Asiassa on huomattava, että hankkeeseen liittyy varhaisemmassa vaiheessa oleva suunnitelma louhia grafiittimalmia myös kolmesta muusta malmiosta, joiden malmi rikastettaisiin Nunasvaara Eteläinen - alueella. Hankkeen lopullinen koko voi siten olla paljon suurempi kuin yksin Nunasvaara Eteläisen kaivoshanke.

Hankkeen rajat ylittävien vaikutusten poissulkemiseksi ELY-keskus pitää ensisijaisen tärkeänä, että kaivoksen veteen johdettavien päästöjen kuormitteita seurataan Tornionjoessa laajakantoisesti. Kuormitteiden seuranta olisi asetettava vaikutusperusteisesti ja riittävän laajasti, jotta vesiympäristön tila voidaan turvata.

Vaikutukset Natura 2000 -alueisiin

Torne och Kalix älvsystem Natura-alue (SE 082 0430, SAC) Ruotsissa on hankkeen välittömässä läheisyydessä ja kaivosvesien purkureitillä. Tornionjoki Suomessa kuuluu Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalue - Natura 2000 -alueeseen (FI 130 1912, SAC). Molempien Natura-alueiden suojelun perusteena on luontotyyppi Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit. Lohi- ja meritaimen ovat luontotyyppille ominaisia lajeja. Niiden kantojen tilalla on merkitystä luontotyyppin edustavuudelle.

Natura-alueeseen kohdistuvista vaikutuksista on tehty päätelmiä YVA-selostuksessa, mutta vaikutusarviointia käsittelevät liitteet (B9 ja K9) puuttuvat kuulemisaineistosta, kuten edellä on todettu. Hankkeesta vastaava toteaa, ettei toiminnalla ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia luontotyyppiin Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, perustuen arvioon kuormituksen vedenlaatuvaikutuksesta. Lääninhallitus on Ruotsissa toimivaltaisena viranomaisena vaatinut ympäristökaaren 7 luvun 28 a § mukaista lupaa, koska toiminnalla voi olla huomattavia ympäristövaikutuksia Natura-alueella. Lupahakemusta tai -päätöstä ei ole kuulemisaineistossa.

Lapin ELY-keskus katsoo, että Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin kohdistuvat vaikutukset yksin ja yhdessä muiden hankkeiden kanssa on asianmukaisesti arvioitava merkittävien heikentävien vaikutusten poissulkemiseksi ennen hankkeen hyväksymistä.

Muiden tahojen palaute

Lapin ELY-keskus välittää sille toimitetut muiden tahojen palautteen ympäristöministeriölle toimenpiteitä varten. Palautteensa ovat jättäneet: Kukkolan osakaskunta, Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto, Ylitornion kunta, Lapin liitto, Metsähallitus, Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomainen, Luonnonvarakeskus, Paliskuntain yhdistys, Kainuun ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomainen ja Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Lisäksi TUKES, Saamelaiskäräjät sekä Muonion ja Enontekiön kuntien ympäristönsuojeluviranomaista edustava Arktisen Lapin ympäristönsuojelu ovat ilmoittaneet, etteivät anna asiasta lausuntoa.

Kolarin, Pellon ja Ylitornion kuntien ympäristönsuojeluviranomaista edustava Rovaniemen kaupungin ympäristövalvonta on pyytänyt ja saanut jatkoaikaa lausunnon antamiseksi 1.7.2022 saakka. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri vastaavasti 18.7.2022 saakka. ELY-keskus toimittaa em. lausunnot ympäristöministeriölle jälkikäteen.

Tämän asiakirjan laatimiseen ovat osallistuneet biologi Jukka Ylikörkkö ja ylitarkastaja Riikka Juutinen luontoympäristöyksiköstä.

Asiakirjan hyväksyminen Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt yksikön päällikkö Juha-Pekka Hämäläinen ja ratkaissut yksikön päällikkö Leena Ruokanen.

Tämä asiakirja LAPELY/2408/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/2408/2019 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Ruokanen Leena 30.06.2022 14:22

Esittelijä Hämäläinen Juha 30.06.2022 14:20



23.6.2022

LAPELY/2408/2019

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausuntopyyntö 11.5.2022

Lausunto Ruotsin Nunasvaara Eteläisen kaivos Hankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista, Kiiruna, Ruotsi

Hakija	Talga Ab
Asia	Ruotsin Nunasvaara Eteläisen kaivos Hankkeen lupahakemus ja ympäristövaikutusten arviointi
Hakemus	Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö ovat vastaanottaneet Ruotsin lupaviranomaiselta (Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt) ja ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivos Hankkeen lupahakemusasiakirjat ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Hankkeeseen sovelletaan Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta sekä YK:n Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista (Espoon sopimus). Lapin ELY-keskus toimii viranomaisena rajajokisopimuksen nojalla lupa-asian osalta ja ympäristöministeriö Espoon sopimuksen nojalla viranomaisena YVA-menettelyn osalta. Näiden kahden eri sopimuksen mukainen kuuleminen järjestetään samassa yhteydessä. Kuulutuksen liitteenä on toimitettu käännettyjä lupahakemusasiakirjoja, otteet teknisestä kuvauksesta ja YVA-selostuksesta sekä kääntämätön YVA-selostus ilman liiteasiakirjoja. Hankkeesta vastaava Talga AB suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa ja rikastamista Nunasvaara Eteläisen alueella, Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km. Kaivosyhtiön suunnitelmissa on louhia ja rikastaa grafiittimalmia Nunasvaara Södrassa. Koko kaivoksen toiminta-ajalle lasketun vuosituotannon on arvioitu olevan 100 000 tonnia malmia vuodessa. Tässä laajuudessa louhinnan on laskettu tuottavan noin 300 000 tonnia sivukiveä ja noin 80 000 tonnia rikastushiekkaa vuodessa. Kaivoksen tuotantoajaksi

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060, Hallituskatu 3 B PL 115, Kalliokatu 4
96101 Rovaniemi 87101 Kajaani

PL 86, Veteraanikatu 1
90101 Oulu

23.6.2022

on arvioitu noin 24–25 vuotta, jonka aikana louhitaan ja rikastetaan noin 2,5 miljoonaa tonnia grafiittimalmia. Malmin louhintaa tehdään avolouhoksissa. Alueen poronhoito on huomioitu siten, että louhintaa tehdään huhti-syyskuussa ja malmin rikastusta tehdään vuoden ympäri.

Yhtiö hakee Ruotsin lupaviranomaiselta lupaa louhia ja rikastaa enintään 120 000 tonnia grafiittimalmia vuodessa Nunasvaara Södran löydöksen alueelta. Yhtiö hakee lupaa mm. rikastushiekan ja lietteen sekä sivukiven varastointiin ja sijoittamiseen, että tarvittavien rakenteiden ja laitosten rakentamiseen. Lääninhallituksen kehotuksesta yhtiö on esittänyt vaatimuksen, että sille on myönnettävä ympäristökaaren 7 luvun 28 a § mukaisen luvan muuten sallimissa puitteissa harjoittaa toimintaa, joka voi huomattavalla tavalla vaikuttaa Tornion ja Kalixin jokijärjestelmien (SE0820430) Natura 2000-alueeseen. Lisäksi yhtiö hakee lupaa johtaa pintavettä Hosiojärvestä yhteensä 4500 m³, sekä rakentaa ja säilyttää tähän tarvittavat laitokset. Edellä esitetyn lisäksi yhtiö vaatii, että lupaviranomainen hyväksyy yhtiön esityksen YVA-selostuksesta.

Lapin ELY-keskus kalatalousviranomaisena antaa asiassa lausunnon ympäristövaikutusten arvioinnista sekä lupahakemuksesta.

Lausunto

Ympäristövaikutusten arviointi

Lapin ELY-keskus kalatalousviranomaisen käyttää asiassa puhevaltaa erityisesti Tornion-Muonionjoen vesistön osalta ja ottaa lausunnossaan kantaa erityisesti hankkeen vaikutuksista Tornion-Muonionjoen pääuomaan liittyen. Tornionjoen vesistöalue on kalataloudellisesti poikkeuksellisen arvokas vesistö. Nykytilassaan Tornionjokea voidaan pitää maailman parhaana Atlantin lohen (*Salmo salar*) kutujokena. Tornionjokeen nousevien lohien määrä seurataan vuosittain Luonnonvarakeskuksen toimesta Kattilakoskella sijaitsevan kaikuluotauksen avulla. Vuonna 2021 kaikuluotauspaikan ohitti yli 90 000 lohta. Tornionjoen vesistöalue tuottaa nykytilassaan noin 1 500 000–2 000 000 lohen vaelluspoikasta, joka on noin puolet koko Itämeren alueen luonnonlohen tuotannosta. Tornionjoen vesistö on merkittävää meritaimenen lisääntymisaluetta. Tornionjoen meritaimen on yksi kolmesta Suomen puoleisella Pohjanlahdella säilyneistä alkuperäisistä meritaimenkannoista. Suomen luonnonvaraiset meritaimenkannat on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. Lisäksi Tornionjoen alaosat ovat merkittävää merivaelteisen vaellussiian ja nahkiaisen lisääntymisaluetta. Tornionjokeen liittyvällä kalastusmatkailulla on huomattava aluetaloudellinen vaikutus, jonka lisäksi lohen ja vaellussiian kalastuksella on tärkeä merkitys koko Pohjanlahden rannikon alueella.

23.6.2022

Kalatalousviranomainen huomauttaa, että pääosaa YVA-selostuksen liiteasiakirjoista ei ollut saatavilla kuulemisen yhteydessä. Ruotsinkielisen YVA-selostuksen perusteella kaivoshankkeen vesienhallintaan ja ympäristövaikutuksiin liittyy epävarmuuksia, joita on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

Kalatalousviranomaisen näkemyksen mukaan YVA-selostuksesta ei käy selvästi ilmi, miten virtaamien vaihtelu eri vuodenaikoina ja esimerkiksi poikkeuksellisen runsaiden sateiden osalta on huomioitu kaivoksen vesienkäsittelyrakenteiden ja vesienkäsittelyprosessien mitoituksessa. Kaivoksen prosessivesien lisäksi puhdistusta vaativia sulamis- ja sadevesiä voi kertyä laajoilta alueilta ja näiden aiheuttamat virtaamavaihtelut voivat olla huomattavia.

Kaivoksen vesitaloudessa sen toiminta-aikana tulisi huomioida ilmastonmuutoksen aiheuttamat epävarmuudet toiminnassa, kuten poikkeuksellisten sateiden ja suurten virtaamien vaikutukset. Esimerkiksi miten 1/100 vuoteen toistuva tulva vaikuttaa kaivoksen vesitaseeseen ja päästöihin.

YVA-selostuksen mukaan teollisuusalueilta kerättäviä sulamis- ja sadevesiä on esitetty puhdistettavan ainoastaan öljyn ja grafiitin osalta. Teollisuusalueella sekä alueilla, joissa käsitellään ja kuljetetaan malmia sekä käsitellään potentiaalisesti happoa muodostavaa sivukiveä, voi tapahtua happamoitumista sekä metallien liukenemista. Näin ollen myös kaivosalueelta kertyvissä sulamis- ja sadevesissä voi esiintyä pH-arvon suurta vaihtelua ja haitallisen korkeita metallipitoisuuksia. Tästä johtuen myös sade- ja hulevesien käsittely voi edellyttää tehokkaampaa neutralointia ja metallien poistoa ennen vesien johtamista kirkastusaltaaseen ja edelleen vesistöön.

Kalatalousviranomainen huomauttaa, että YVA-selostuksesta ei käy ilmi hakijan varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin. Esimerkiksi riski sedimentaatioaltaan padon murtumiseen ja millaisia ekologisia vaikutuksia esimerkin kaltaisesta poikkeustilanteesta voi aiheutua.

Kalatalousviranomainen toteaa, että sulfaattikuormitus Hosiojärveen lisää järven suolaantumista ja kasvattaa pysyvän kerrostumisen riskiä järven syvänteissä, jolloin alusvedessä voi esiintyä pysyvää hapettomuutta. Kaivostoiminnan purkuvesien mukana järveen purettavat ravinteet aiheuttavat rehevöitymistä, joka voi heikentää alusveden happitilannetta kerrostuneisuuskausina. Happitilanteen heikentyminen kasvattaa vesistön sisäisen kuormituksen riskiä. Edellä kuvatut seikat aiheuttavat epävarmuuksia arvioon Hosiojärven tilan kehityksestä sekä järvestä lähtevän veden laadun muutoksista. Pitkällä aikavälillä Hosiojärven tila voi pysyvästi heikentyä, jolloin järven tilan huonontuminen voi kasvattaa päästöjä alapuoliseen vesistöön.

23.6.2022

YVA-selostuksen mukaan kaivoksen purkuvesillä ei ole arvioitu olevan vaikutusta Tornionjoen vedenlaatuun eikä eliöstöön, eikä myöskään Tornionjoen Natura-2000-luontotyyppiin. Kalatalousviranomaisen toteaa, että saatavilla olevissa hakemusasiakirjoissa esitettyjen arvioiden perusteella suunnitelman mukaisesta kaivostoiminnasta ei normaalitilanteessa todennäköisesti aiheutuisi Suomen puoleiselle Tornionjoelle saakka ulottuvia merkittäviä haitallisia vesistö- ja kalatalousvaikutuksia. Sen sijaan kaivostoiminnan poikkeustilanteista johtuvilla päästöillä saattaa olla myös Suomen puoleiseen Tornionjokeen ja sen Natura-2000 alueeseen ulottuvia vaikutuksia. Tästä johtuen voi olla tarpeen tarkastella Nunasvaaran kaivoshankkeen ja muiden Tornionjoen vesistöalueella sijaitsevien kaivoshankkeiden potentiaalisia yhteisvaikutuksia.

Lupahakemus

Lupakäsittelyssä on syytä huomioida tässä lausunnossa esitettyjä kommentteja hankkeessa esiintyviin riskeihin ja epävarmuuksiin liittyen, jotta voidaan välttää ennalta arvioimattomista tai poikkeustilanteista johtuvia päästöjä ja torjua Tornionjoen laajempaa pilaantumista.

Hakijan esityksen mukaan hakemuksen mukaisesta kaivostoiminnasta ei aiheutuisi suojelutoimenpiteiden ansiosta minkäänlaista vaikutusta Tornionjoessa. Lapin kalatalousviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeeseen liittyviin epävarmuuksiin tulee kiinnittää huomiota lupaprosessissa, kun huomioidaan Tornionjoen vesistön poikkeuksellisen suuri kalataloudellinen arvo ja erityismerkitys Itämeren lohen, meritaimenen ja vaellussiian lisääntymisalueena.

Kalatalousviranomaisen huomauttaa, että hankkeen arvioimiseksi saatavilla oleva hakemusaineisto on puutteellinen. Esimerkiksi teknisen kuvauksen asiakirjasta on esitetty vain yhteenveto ja hakemuksen liite K12, asiakirjaliite 85 puuttuu. Myös YVA-selostuksen liiteasiakirjoista huomattava osa ei ole saatavilla. Kaivostoiminnan ympäristövaikutusten arvioissa ei myöskään ole huomioitu suunnitteilla olevien Nunasvaara Norran ja Niskan louhosten toteutuksesta aiheutuvia yhteisvaikutuksia.

Kaivoshankkeeseen sisältyy epävarmuutta hule- ja suotovesien määrästä, laadusta ja niiden käsittelytarpeesta. Kaivostoimintaan kartoissa varattu alue kattaa arviolta noin puolet koko Hosiojärven valuma-alueesta, josta merkittävästä osasta voi kertyä käsittelyä vaativia hulevesiä. Hule- ja suotovesien määrään ja laatuun liittyvät potentiaaliset riskit tulee huomioida nykyistä tarkemmin lupaprosessissa. Hule- ja suotovesien käsittely voi edellyttää tehokasta pH-säätelyä ja metallien poistoa. Myöskään kaivoksen vesienkäsittelylaitteiston mitoitusta ja tehoa eri vuodenaikoina ja poikkeuksellisessa valuntilanteessa ei ole kuvattu kovin tarkasti. Lupaprosessissa on syytä huomioida mm. poikkeuksellisen runsaiden sulamisvesien ja sateiden vaikutus kaivoksen vesitasapainoon ja vesienkäsittelykapasiteetin riittävyyteen.

23.6.2022

Lupahakemuksessa on esitetty päästöraja-arvoja vain kuparin nikkelin ja sinkin pitoisuuksien osalta. Kalatalousviranomaisen huomauttaa, että myös muiden metallien osalta voi olla tarpeellista asettaa päästörajoja. Lisäksi kalatalousviranomaisen toteaa, että arviot vesistöön johdettavan veden sulfaattipitoisuuksista vaihtelevat eri hakemusasiakirjoissa. Hosiojärveen purettavat sulfaatit vaikuttavat järven syvänteiden kerrostumisolosuhteisiin.

Tornionjokeen kohdistuvien haitallisten vaikutusten estämiseksi hakijan tulee esittää lupahakemuksessaan tarkemmin varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin ja riskeihin. Potentiaalisia riskejä tulisia arvioida esimerkiksi sedimentaatioaltaan vuotoihin ja padon murtumiseen liittyen sekä arvioida riskien toteutumisesta aiheutuvia ekologisia haittavaikutuksia.

Sivukiven ja rikastushiekan suojaaminen vaikuttaa kaivoksesta muodostuviin päästöihin kaivostoiminnan päätyttyä. Sivukivi- ja rikastushiekka-alueiden suojaamisessa tulee noudattaa BAT-periaatteita.

Vertailutietojen keräämiseksi tulee kaivoksen ennakkotarkkailuun sisällyttää kalataloudellisia selvityksiä mm. koskien lohikalajien esiintymistä ja poikastuotantoalueita jätevesien vaikutusalueella Tornionjoessa. Kaivostoiminnan aikana vaikutustarkkailua tulee ulottaa Tornionjokeen vähintään vesistövaikutusten osalta. Toiminnan vaikutuksia kalatalouteen voidaan pyrkiä arvioimaan vesistötarkkailun tulosten perusteella ja tarvittaessa myös kalataloudellisten tarkkailujen avulla.

Kalatalouspäällikkö

Mika Oraluoma

Kalastusbiologi

Heikki Laitala

Tämä asiakirja LAPELY/2408/2019 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/2408/2019 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Laitala Heikki 23.06.2022 10:49

Ratkaisija Oraluoma Mika 23.06.2022 12:53



LAPIN LIITTO

Lausunto

21.6.2022

93/11.00.02/2021

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö 11.5.2022

Ruotsin Nunasvaara Eteläisen kaivoshankkeen lupahakemus ja ympäristövaikutusten arviointi

Tausta

Talga AB suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa Nunasvaara Eteläisen alueelle, Vittangin läheisyyteen Kiirunan kuntaan Ruotsiin. Vuosittain louhittava ja paikan päällä rikastettava malmimäärä on enintään 120 000 tonnia. Toiminnassa muodostuva sivukivi, rikastushiekka ja vesienkäsittelylaitoksen sakka läjitetään uudelle jätealueelle ja myöhemmässä vaiheessa louhittuihin avolouhoksiin. Lisäksi hankkeeseen kuuluu maa-ainesten otto kaivoksen sulkemistoimiin ja vedenotto Hosiojärvestä. Kaivostoiminnan ylijäämävesi johdetaan Hosiojärveen, josta on lasku-uomat Tornionjokeen. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Tunturi-Lapin maakuntakaava ja Tornionjoki

Kaivoshankkeen alue sijoittuu 16.5.2012 lainvoiman saaneen Tunturi-Lapin maakuntakaavan lähialueelle Ruotsin puolella. Maakuntakaavassa rajajoki Tornionjoki on osoitettu luonnonsuojelualueena (SL 4207) ja joki kuuluu Natura 2000 -verkostoon. Maakuntakaavassa on osoitettu kaivoshankkeen lähialueelle Suomen puolella kolme kaivosaluetta: Kalkkikangas (EK 1911), Mannakorpi (SL 1909) ja Hannukainen (EK 1907). Hannukaisen kaivos on tällä hetkellä lupaprosessivaiheessa. Kaivosalueita koskee kaavamääräys, jonka mukaan kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Lapin liiton näkemys

YVA-menettelyssä on syytä edelleen käsitellä Ruotsin ja Suomen lähialueiden muiden kaivoshankkeiden mahdollisia yhteisvaikutuksia Tornionjoen–Muonionjoen vesistöön. Lapin liitto toteaa, ettei Nunasvaaran kaivostoiminta saa missään tilanteessa aiheuttaa haitallisia vaikutuksia Tornionjoen–Muonionjoen vesistöalueeseen.

LAPIN LIITTO

Mika Riipi
maakuntajohtaja

Paula Qvick
suunnittelujohtaja

Lausunnon valmistelija:
Olli Rönkä, aluesuunnittelija



§ 84

Lausunto Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivoshankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, Kiiruna, Ruotsi

ROIDno-2022-2768

Valmistelija / lisätiedot:
Pekka Peuranen
pekka.peuranen@rovaniemi.fi
ympäristötarkastaja

**ROVANIEMIN KAUPUNGIN, KOLARIN, PELLON JA YLITORNION
YMPÄRISTÖNSUOJELU- JA TERVEYDENSUOJELUVIRANOMAISEN LAUSUNTO
ASIASSA:**

**LAUSUNTOPYYNTÖ NUNASVAARAN GRAFIITTI KAIVOSHANKKEEN
LUPAHAKEMUKSESTA JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA, RUOTSI**

Viite: Lausuntopyyntö LAPELY72408/2019

YLEISTÄ

Lapin ELY-keskus on pyytänyt lausuntoa kaivoshankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista niiltä osapuolilta ja viranomaisilta joita se katsoo asian koskevan. Lausuntopyyntö koskee mm. Rovaniemin kaupungin ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaista ja Pellon, Kolarin sekä Ylitornion kuntia ja kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaista. Pellon, Kolarin ja Ylitornion kuntien ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisena toimii kuntien välisen sopimuksen mukaisesti Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Kunnilta on pyydetty oma lausuntonsa.

Talga Ab suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa ja rikastamista Nunasvaara Eteläisen alueella, Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa. Etäisyys toiminta-alueelta on linnuntietä Suomen rajalle 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km. Grafiittimalmia hyödynnetään litiumparistojen anodimateriaalina Norbottenissa. EU tasolla arvioidaan että luonnollisella grafiitilla on ratkaiseva merkitys EU:n taloudelle ja kehitykselle. Ruotsin valtion poliittinen tavoite on siirtyä fossiilittomaan talouteen. Tämä vaatii energian varastointiratkaisuja eli akkuja. Nunasvaaran grafiitilla voi olla huomattava merkitys siirryttäessä pois fossiilisista polttoaineista. Kaivostoiminta käsittää grafiitin louhinnan avolouhintana, rikastuksen sekä kaivannaisjätteiden (rikastushiekka, liete ja sivukivi) varastoinnin ja sijoituksen myöhemmin avolouhoksien täytöksi.

Talga Ab vaatii Ruotsin maa- ja ympäristötuomioistuinta myöntämään luvan kaivostoimintaan seuraavasti

- grafiittimalmin louhinta ja rikastus enintään 120 000 tonnia vuodessa
- sivukiven, rikastushiekan ja lietteen varastointi yhdistettyyn hiekka- ja sivukivivarastoon 4 500 000 tonnia sivukiveä sekä 1 000 000 tonnia rikastushiekkaa ja lietettä.
- sivukiven, rikastushiekan ja lietteen sijoitus takaisin loppuun louhittuihin avolouhoksiin

- tarvittavien laitosten rakentaminen ja käyttö

Talga Ab vaatii edelleen että maa- ja ympäristötuomioistuin myöntää Ruotsin ympäristökaaren mukaisen luvan:

- johtaa pois avolouhoksista niihin vuotavan veden sekä rakentaa ja säilyttää tähän liittyvät laitokset
- rakentaa sedimentointi-, selkeytys- ja prosessivesialtaat
- johtaa pois pintavettä Hosionjärvestä yhteensä 4500 m³ sekä pienehkön pintavesiesiintymän täytön hiekka- ja sivukivivaraston rakentamista varten

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta antaa lausunnon niiltä osin kuin se koskee Suomen valtion alueella olevaa vesi- ja maa-aluetta, käsittäen jäteveden johtamisen Tornionjokeen, sekä kaivoshankkeeseen liittyvien patojen ja vesien sääntelyyn liittyvien altain rakentamiseen.

Kaivosalueelta pois johdettavien puhdistettujen jätevesien kannalta olennaisia ovat seuraavat asiat:

- sivukiven ja rikastushiekan varastointi yhdistettyyn hiekka- ja sivukivivarastoon
- louhittujen avolouhosten täyttö sivukivellä ja rikastushiekalla
- veden johtaminen pois avolouhoksista
- sedimentointi, selkeytys- ja prosessivesialtain rakentaminen

Kaivoshankkeen Ympäristövaikutusten Arviointiselostuksen (Golder) ja Talga Ab:n mukaan keskeiset tekijät edellä kerrotuissa jätevesissä ovat seuraavat:

- metalleista jokiveteen liukenee arseenia, sinkkiä, kuparia, kromia, uraania, typpeä, kadmiumia, nikkeliä, lyijyä, elohopea
- näistä merkityksellisiä olisivat arseeni, sinkki, uraani ja kadmium
- selostuksen mukaan veden laatu ei vaarantuisi Tornionjoessa vaan se pysyisi lähes kaikkien päästöjen suhteen hyvällä tasolla

Lupahakemuksen mukaisesti puhdistetut kaivosvedet puretaan Tornionjokeen. Purkupaikan alapuolella suurin osa Tornionjoen vedestä ohjautuu Tärändönjokea pitkin Kalixjokeen bifurkaatiojokena, eli Kalixjoki "kaappaa" Tornionjoen vesiä. Tällöin myös suurin osa puhdistetuista jätevesistä kulkeutuu Kalixjokeen. Kuitenkin osa vesistä kulkeutuu Tornionjokeen ja vaikuttaa myös Suomen vesistöalueeseen ja tällä voi kuitenkin olla vaikutuksia veden laatuun ja vesieliöihin kuten kaloihin.

Talga Oy katsoo ettei em. aiheutua mitään huomattavia vaikutuksia Natura 2000 alueelle (Tornionjoki) eikä Ruotsin Ympäristökaaren 7 luvun 28 a§ mukaista lupaa vaadita. Yhtiön mukaan toiminta ei vaikuta negatiivisesti luonnonolosuhteisiin.

Lausuntonaan Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta toteaa seuraavaa:

**HAVAINNOT JA ARVIO LUPAHAKEMUKSEN KESKEISISTÄ KYSYMYKSISTÄ
TORNIONJOEN VEDEN LAADUN KANNALTA**

Hakija esittelee kaivoshanketta Ruotsin puolella. Kaivoksen toimintojen sijoitukseen, malminlouhintaan ja rikastukseen liittyen ei ole erityistä huomautettavaa.

Grafiittituotanto aloittaminen akkuteollisuuden tarpeisiin osana ilmastomuutoksen torjuntaa on myönteinen asia. Sen sijaan kaivokselta Tornionjokeen johdettavien vesien laatu herättää huolta. Hakijan mukaan haitallisten aineiden laimeneminen olisi niin suurta ettei veden laatu heikenny tai vaarannu Tornionjoessa.

Hakija esittää luvan myöntämisestä niin, että lopulliset ehdot kuparin, nikkelin ja sinkin vesistö päästöjen osalta lykätään koeajalla, siis ilmeisesti kaivoksen ollessa jo toiminnassa, jonka aikana Talga tekee tekniset, ympäristökohtaiset ja taloudelliset selvitykset kuparin, nikkelin ja sinkin päästöistä.

Tätä arviota ja tulkintaa voi kysenalaistaa. Miten toimitaan siinä tilanteessa jossa veden laatu haitallisten aineiden osalta kohoaakin jostain syystä niin korkeaksi, että niistä on haittaa tai vaaraa vesistölle. Miten tällaiseen odottamattomaan tilanteeseen reagoidaan. Jos tällainen tilanne tulee eteen, onko mahdollista että sen annetaan jatkua, päästöihin ei haluta puuttua eikä viranomaisilla ole mahdollisuutta puuttua asiaan. Miten tällainen tilanne estetään etukäteen. Jo hakemuksessa käy ilmi että vettä voidaan joutua johtamaan jokeen myös tulva-ajan ulkopuolella, kuten talvi- ja kesäajan vähävetisenä aikana. Ottaen huomioon johdettavan veden määrä rikastusprosessissa ja alueiden kuivatuksessa, tämä voi olla mahdollista.

Edellä mainitun lisäksi ei ole otettu huomioon sulfaatin mahdollista happamoittavaa vaikutusta siten että sille olisi ehdotettu jonkinlaisia raja-arvoja. On lähinnä todettu että happamia vesiä esiintyy ja pitoisuudet voivat olla vaarattomia.

Lisäksi herää kysymys siitä, miten menetellään jos em. aineiden pitoisuudet osottautuvat haitallisiksi ja Tornionjoen vesistössä esiintyy haitallisia seuraamuksia ja vahinkoa vesiluonnolle, kaloille ja veden muulle käytölle. Miten kaivosyhtiö ja Ruotsin oikeuslaitos tähän reagoi. Rajoitetaanko päästöjä vai lakkautetaanko selvästi haitallinen kaivostoiminta. Ottaen huomioon kaivosyhtiön toiminnan ja Ruotsin oikeuskäytännön Pajalan Kaunisvaaran kaivoksen toiminnassa, ei Suomen viranomaisella ole varauksetonta suhtautumista asiaan, vaan voi syntyä epäilyks kaivostoiminnan haitallisista vaikutuksista veden laatuun tilanteessa jossa päästöt ovat suuria.

EU:n Komissio on antanut lausunnon 18.6.2021 YVA-direktiivin käytöstä. Lausunnon mukaan direktiivi tulee ottaa huomioon lupaa myönnettäessä. Kaivosyhtiö on esittänyt lupaa, jossa ei ole raja-arvoja vesistöön laskettavan veden eri aineille. Ympäristönsuojeluviranomaisen mielestä tällainen lupamenettely ei ole EU lainsäädännön mukaan mahdollista. Tällaista lupaa ei saa myöntää.

Se seikka että hakija arvioi haitallisten aineiden määrän ja niiden ympäristövaikutuksen pieneksi, ei ole perustelu olla määäämättä niille päästörajoja. Päästörajat lopulta määrittävät jokiveteen kohdistuvan suurimman sallitun ja ympäristön tilaa suojelevan kuormituksen. Niiden avulla voidaan kaivoksen ympäristövaikutusta seurata. Huomiota herättää myös se asia kuinka vähän hakemuksessa on käsitelty jokeen kohdistuvaa kuormitusta ja sen mahdollisia vaikutuksia, olkoonkin ne ehkä vähäisiä.

HAVAINNOT JA ARVIOT YVA-SELOSTUKSESTA JA LUPAHAKEMUKSESTA

YVA-selostuksessa käydään sinänsä laajalti läpi kaivoksen ympäristövaikutuksia ja niiden kattavuus eri luontokohteisiin voidaan pitää riittävänä. Kuitenki huomiota herättää se asia että itse malmia sisältävän kiviaineksen, liuskekivi, kuvaamista ei juurikaan ole. Kivilaji lienee mustaliusketta, jota ainakin Suomessa pidetään

ympäristön kannalta erityisen haitallisena. Tämä johtuu kiven rikkipitoisuudesta ja siitä johtuvasta happamien suotovesien synnystä. Tältä osin olisi odottanut hakemuksen laatijoilta suurempaa asian esilletuomista. Em. johdosta voi tasolla syntyä vaikutelma että grafiitin (rikkipitoista hiiltä) esiintymistä juuri mustaliuskeessa ei ole haluttu tuoda esille. Sinänsä YVA:ssa on esitetty syntyvien jätevesien sulfaattipitoisuus ja muut haitalliset aineet hyvin

ERITYISESTI SELVITETTÄVÄT ASIAT LUPAHAKEMUKSEEN LIITTYEN

Kaivostoiminassa sekä ympäristövaikutusten arvioinneissa ympäristölautakunnan mielestä seuraavia asioita tulee selvittää erityisellä tarkkuudella:

Vesistökuormitukseen liittyen:

- Vesistökuormituksen vaikutukset tulee selvittää eri vuodenaikoina ottaen huomioon vuodenaikaisvaihtelun eli kevättulvan, syysateiden aikaisen syystulvan ja kesäaikaisen pitkän sadekauden aiheuttaman kesätulvan
- Erityisen tarkasti tulee selvittää kesäaikaisen ja talviaikaisen keski-alivirtaaman sekä alimman mahdollisimman virtaaman aikainen laimentuminen, samoin talviaikainen keski-virtaama ja alin mahdollinen virtaama sekä kaivosveden laimentuminen näissä vähän veden aikaisissa olosuhteissa.
- Laskettavan veden vaikutus jokiveden laatuun
- Laskettavan veden laimentuminen jokivedessä
- Yleisesti vaikutus Natura 2000 verkostoon kuuluissa Tornionjoessa
- Laskettavan veden vaikutus elolliseen luontoon, erityisesti kalakantoihin kuten rauhoitettu meritaimen sekä lohi-, siika- nahkiainen ja muut Tornionjoen jokiluonnon ja kalastuksen kannalta tärkeät lajit. Tähän liittyen on suotavaa selvittää kalastuksen nykytila ja näkemyksiä alueen asukkaiden ja toimijoiden kanssa. Tämä koskee myös Suomen puolen asukkaita
- Kuormituksen vaikutus Tornionjoen jokivarren pohjavesialueisiin kaivosvesien purkupaikan alapuolella.
- Kaivoksen jätepatojen ja vesialtaiden patojen rakentamiseen ja patoturvallisuuteen liittyen olisi esitettävä niiden mahdollisen pato-onnettomuuden tai merkittävän patovuodon vaikutus sekä se syntyykö näistä enemmänkin vahinkoa.
- Ihmiseen kohdistuvien vaikutusten arviointi
- Vaikutukset Suomen puoleiseen poronhoitoon

KAIVOKSEN LUPAHAKEMUS JA VÄHIMMÄISEDELLYTYKSET KAIVOSTOIMINNALLE

Rovaniemen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen edellyttää että kaivoksen toimintojen jatkaminen ja laajentaminen ei saa aiheuttaa mitään haitallisia vaikutuksia rajajokena toimivan Tornionjoen vedenlaadussa. Kaikille vesistöpäästöille on **ennen** kaivostoiminnan aloittamista määrättävä sellaiset päästöjen ylärajat että haitallista tai luontoa pilaavaa vaikutusta ei pääse syntymään. Näiden päästöjen arvojen määrittämisessä on otettava huomioon joen vuodenaikaisvaihtelut eli talven ja kesän pienimmän virtauksen ja vesimäärän vaihtelut.

Tornionjoen kalakannoille ja kalastukselle ei saa kohdistua sellaisia päästöjä jotka ovat haitallisia tai joista voi mahdollisesti muodostua haitan tai pilaantumisen vaaraa.

Kaivoshankkeen laajentamiselle ei saa antaa sellaista lupaa jossa ei määrätä päästöille luparajoja eri jokiveden määrään ja virtaamaan suhteutettuna eri vuodenaikoina ja vesimäärän suhteen.

Kaivosalueella tulevien tai jo olemassaolevien vesialtaiden ja jätealueiden vesialtaiden ja niitä patoavien maarakenteiden sekä varsinaisten kaivospatojen tulee olla rakenteeltaan ja mitoitukseltaan sellaiset, ettei missään tilanteessa tule vaaraa patovahingosta patovuodon tai padon rikkoutumisen ja murtumisen muodossa. Patojen osalta tulee osoittaa riittävä selvitys niiden rakenteista ja mitoituksista sekä patoturvallisuuden tarkkailuista. Patojen mitoituksessa tulee huomioida se asia että ilmastomuutoksen oletetaan lisäävän sateisuutta tulevina vuosikymmeninä voimakkaasti Pohjois-Kalotin alueella.

Rovaniemen kaupungin terveydensuojeluviranomainen edellyttää, että vesipäästöjen päästörajat tulee määritellä sellaisiksi etteivät purkuvedet missään tilanteessa vaaranna Tornionjoen uimarantojen veden laatua, rantojen asukkaiden vedenkäyttöä virkistykseen tai kalastukseen eikä kalastettavien kalojen elintarvikekäyttöä tai poronhoitoa. Lupaprosessiin tulee sisällyttää riittävä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi.

Erityisesti tulee selvittää sitä, mikä on jätevesien yhteisvaikutus jos Tornionjoen valuma-alueelle rakennetaan muita sellaisia kaivoksia, joiden jätevedet johdetaan Tornionjokeen. Voiko syntyä sellainen tilanne että Ruotsin kaivoshankkeiden jätevedet jo yksinään nostavat haitallisten aineiden pitoisuuden niin suureksi, ettei olisi enää mahdollista rakentaa kaivoksia Suomen puolelle.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta

Ehdotus

Esittelijä: Erkki Lehtoniemi, palvelualuepäällikkö

Ympäristölautakunta päättää antaa Nuasvaaran kaivoshankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista edellä esitetyn lausunnon.

Päätös

Ympäristölautakunta päätti antaa lausunnon edellä esitetyn mukaisesti.

Tiedoksi

Lapin Elinkeino-,Liikenne- ja Ympäristökeskus



Otteen oikeaksi todistaa

Rovaniemi
30.06.2022

A handwritten signature in blue ink, reading 'Marita Kuoksa'.

Marita Kuoksa
hallintosihteeri



Muutoksenhakukielto
§84

Muutoksenhakukielto
MUUTOKSENHAKUKIELTO

Tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee Kuntalain 410/2015, 136 §:n mukaan vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.

§ 126 ELY -keskuksen ja ympäristöministeriön lausuntopyyntö koskien Nunasvaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointia sekä lupamenettelyä Kiirunassa

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö ovat vastaanottaneet Ruotsin lupaviranomaiselta (*Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt*) ja ympäristöviranomaiselta (*Naturvårdsverket*) Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivoshankkeen lupahakemusasiakirjat ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Suomi ilmoitti osallistuvansa hankkeen YVAmenettelyyn aiemmin 11.10.2021. Suomen vastaus ja Suomessa annettu palaute on luettavissa verkko-osoitteesta www.ym.fi/lyva > Nunasvaaran grafiittikaivokset Ruotsissa.

Hankkeesta vastaava Talga AB suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa ja rikastamista Nunasvaara Eteläisen alueella, Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Hankkeeseen sovelletaan Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta sekä YK:n Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista (Espoon sopimus). Lapin ELY-keskus toimii viranomaisena rajajokisopimuksen nojalla lupa-asian osalta ja ympäristöministeriö Espoon sopimuksen nojalla viranomaisena YVA - menettelyn osalta. Näiden kahden eri sopimuksen mukainen kuuleminen järjestetään samassa yhteydessä.

Lausunnon antaminen

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö pyytävät lausuntoa grafiittikaivoshankkeesta. Lausunnon voi antaa joko ympäristövaikutuksista, lupahakemuksesta tai molemmista. Lausunto tulee toimittaa Lapin ELY-keskukseen ensisijaisesti sähköisesti (kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi) tai postitse (Lapin ELY-keskus, PL 8060, 96101 Rovaniemi). Lausunnon on oltava perillä viimeistään 27.6.2022. Lausunnossa pyydetään ilmoittamaan täydelliset yhteystiedot ja mielellään myös sähköpostiosoite. Palautteessa pyydetään mainitsemaan asian diaarinumero LAPELY/2408/2019.

Esitys	Kunnanhallitus päättää, että lausunnon Ylitornion kunnan puolesta antaa Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta, jolta Ylitornion kunta ostaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät.
Päätös	Päätösesitys hyväksyttiin.
Jakelu	Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta Lapin ELY -keskus

MUUTOKSENHAKUOHJE**Muutoksenhakukielto***Kieltojen perusteet:*

Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai –täytäntöönpanoa.

Pykälät: 118-124, 128, 133, 136, 139

Koska päätöksestä voidaan tehdä kuntalain 134 §:n 1 momentin mukaan kirjallinen oikaisuvaatimus, seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla.

Pykälät: 125-127, 129-132, 134-135, 137-138

Oikaisuvaatimusohjeet*Oikaisuvaatimusviranomainen*

Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä **kirjallisen oikaisuvaatimuksen**.

Pykälät: 125-127, 129-132, 134-135, 137-138

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään:

Kunnanhallitus

Postiosoite: Alkkulanraitti 55, 95600 Ylitornio
Käyntiosoite: Alkkulanraitti 55, Ylitornio
Sähköpostiosoite: kirjaamo@ylitornio.fi
Fax: 016 571 011
Puhelinnumero: 0400 220 348

Kirjaamon aukioloaika ma-pe klo 09.00-11.30, 12.15-15.00.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Mikäli oikaisuvaatimus lähetetään postitse, on kirje jätettävä postiin niin aikaisin, että posti ehtii toimittaa sen oikaisuvaatimusviran-omaiselle viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä
- kunnan jäsen

Tiedoksisaanti

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijä nimi, kotikunta, postiosoite, puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimus päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

VALITUSOSOITUS**Valitusviranomainen ja valitus aika**

Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Kunnallisvalituksen saa kuntalain 137 §:n mukaan tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kunnallisvalitus, valitus aika 30 päivää

Pykälät:

Valitusviranomainen:

Viranomainen:	Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Postiosoite:	PL 189, 90101 Oulu
Käyntiosoite:	Isokatu 4, Oulu
Sähköpostiosoite:	pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
Faksinumero:	029 56 42841
Puhelinnumero:	029 56 42800
Virka-aika:	klo 08.00-16.15

Valitus aika alkaa kulua päätöksen tiedoksisaamisesta. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi kunnan nettisivulle. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Valitus aikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää/nähtäväksi asettamispäivää ei lueta määräaikaan.

Kunnallisvalitus on tehtävä kirjallisesti. Valitus kirjelmä on valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava ja siinä on mainittava valittajan nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite sekä puhelinnumero, johon asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valitus kirjelmässä on ilmoitettava päätös, johon haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi sekä perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä; päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa, tai päätös on muuten lainvastainen.

Valitus kirjelmään on liitettävä alkuperäinen tai viran puolesta oikeaksi todistettu jäljennös päätöksestä, josta valitetaan; todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitus ajan alkamisen ajankohdasta sekä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Valitus asiakirjat on toimitettava valitus ajan kuluessa valitusviranomaiselle. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, valituksen saa tehdä ensimmäisenä arkipäivänä tämän jälkeen. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mikäli valitus kirjelmä lähetetään postitse, on se jätettävä postiin niin ajoissa, että se ehtii perille viraston aukioloaikana ennen valitus ajan päättymistä.

Kunnanhallitus**06.06.2022****4**

Valitusasiakirjat voi toimittaa myös faksina tai sähköpostina. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Valitusasiakirjoja, jotka sisältävät arkaluonteisia henkilö- tai salassa pidettäviä tietoja, ei suositella lähetettäväksi sähköpostitse tai sen liitteenä. Sähköisen asiakirjan (telekopio tai sähköposti) katsotaan saapuneen viranomaiselle silloin kun se on viranomaisen käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Kunnallisvalitus lähetetään aina lähettäjän omalla vastuulla.

Hallintovalitus, valitusaika 30 päivää:

Pykälät

Valitusviranomainen:

Viranomainen:	Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Postiosoite:	PL 189, 90101 Oulu
Käyntiosoite:	Isokatu 4, Oulu
Sähköpostiosoite:	pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
Faksinumero:	029 56 42841
Puhelinnumero:	029 56 42800
Virka-aika:	klo 08.00-16.15

Valitusoikeus

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka oli tehnyt oikaisuvaatimuksen. Jos päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, on valitusoikeus niillä, joilla oli oikeus tehdä oikaisuvaatimus.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>



§ 156

Lausunto; Nunasvaaran Eteläisen kaivoshanke, LAPELY/2408/2019

ENODno-2022-186

Valmistelija / lisätiedot:

Kai Takkunen

kai.takkunen@enontekio.fi

Maankäyttöinsinööri

Oheismateriaali

1 Lausuntopyyntö, Talga AB

Lapin ELY -keskus ja ympäristöministeriö ovat vastaanottaneet Ruotsin lupaviranomaiselta ja ympäristöviranomaiselta Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivoshankkeen lupahakemusasiakirjat ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen.

Hankkeesta vastaava Talga AB suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa ja rikastamista Nunasvaara Eteläisen alueella, Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Lapin ELY -keskus ja ympäristöministeriö pyytävät lausuntoa grafiittikaivoshankkeesta. Lausunnon voi antaa joko ympäristövaikutuksista, lupahakemuksesta tai molemmista. Lapin ELY -keskus ja ympäristöministeriö toimittavat annetut lausunnot Ruotsille.

Hankkeen mahdolliset ympäristövaikutukset Suomen puolelle tulevat lähinnä purkuvesistön kautta. Koska purkuvesistö laskee rajajokeen vasta Kolarin kohdalla, tulevat Enontekiölle suuntautuvat ympäristövaikutukset lähinnä kalaston kautta.

Ehdotus

Esittelijä: Birgitta Eira, vt. kunnanjohtaja

Kunnanhallitus antaa seuraavan lausunnon Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivoshankkeesta:

Enontekiön kunta toteaa, että kaivoshankkeesta ei saa aiheutua merkittäviä ympäristövaikutuksia Tornionjoen-Muonionjoen vedenlaatuun eikä vesiekosysteemiin. Tornionjoen-Muonionjoen valuma-alue sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Kaivoshanke ei saa vaarantaa lohikalojen nousemista yläjuoksulle, eikä alueen ekosysteemiä pitkällä aikavälillä.

Päätös

Kunnanahallitus päätti antaa lausuntonsa ehdotuksen mukaan.

Tiedoksi

Lapin ELY -keskus



Päätös pidetään yleisesti nähtävänä Enontekiön kunnan verkkosivulla 4.7.2022 alkaen

Otteen oikeaksi todistaa

Enontekiö
04.07.2022

Raili Vienola
Palvelu- ja asuntosihtööri

Tiedoksianto asianosaiselle

Lähetetty tiedoksi sähköpostilla 4.7.2022 Lapin ELY-keskus



Oikaisuvaatimus

§156

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä:

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen), sekä
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimus on toimitettava Enontekiön kunnan kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena päivänä viestin lähettämisestä.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Enontekiön kunnanhallitus

Kirjaamon yhteystiedot:

Postiosoite: Ounastie 165, 99400 Enontekiö

Sähköpostiosoite: kirjaamo(at)enontekio.fi

Puhelinnumero: 040 481 9484

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 9.00 - 15.00.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan.



Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite ja puhelinnumero.

Jos oikaisuvaatimuspäätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä voi pyytää Enontekiön kunnan kirjaamosta.

Osoite: Ounastie 165, 99400 Enontekiö

Sähköpostiosoite: kirjaamo(at)enontekio.fi

Puhelinnumero: 040 481 9484

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 9.00 - 15.00.

Pöytäkirjan tarkastus- ja allekirjoituspäivä sekä pöytäkirjan verkkoon julkaisupäivä esitetään kunkin pöytäkirjan allekirjoitussivulla.

SODANKYLÄN KUNTA

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto

LAUSUNTO

www.tunturilapinyth.fi

Raisa Kiimamaa 040-6692191

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LAUSUNTO ASIASTA RUOTSIN NUNASVAARAN ETELÄISEN KAIVOSHANKKEEN LUPAHAKEMUKSESTA JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINNISTA

Lausuntopyyntö LAPELY/2408/2019 on saapunut Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolle 13.5.2022.

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö pyytävät lausuntoa grafiittikaivoshankkeesta.

Talga Ab suunnittelee avokaivoshanketta grafiittimalmin louhintaan Nunasvaaran Eteläisen alueella Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Louhittavan ja paikan päälle rikastettavan malmimäärän arvioidaan olevan enintään 120 000 tonnia vuodessa ja suunniteltu toiminta-aika olisi noin 24-25 vuotta. Toiminnassa muodostuva sivukivi, rikastushiekka ja vesienkäsittelylaitoksen sakka läjitetään ensin uudelle jätealueelle ja myöhemmin louhittuihin avolouhoksiin. Lisäksi hankkeeseen kuuluu maa-ainestenotto kaivoksen 2/3 sulkemistoimiin ja vedenotto Hosiojärvestä. Kaivostoiminnan ylijäämavedet johdettaisiin Hosiojärveen, josta on lasku-uomat Tornionjokeen. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta on Suomen rajalle noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Kaivoshankkeen vesistövaikutukset Tornionjoen virtaamaan ja veden laatuun on arvioitu laskelmien sekä suunniteltujen käsittely- ja suojaustoimien perusteella vähäisiksi tai vaikutusta ei ole lainkaan. Talgan arvioinnin perusteella seurantatarve kohdistuisi kupariin, nikkeliin ja sinkkiin.

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto toteaa lausuntona seuraavaa:

Maaperän käsittely kaivostoiminnassa ja siihen liittyvässä muussa rakentamisessa tai metsänhakkuussa, maanmuokkauksessa sekä pinta- ja pohjaveden pinnankorkeuden ja pH:n muutokset lisäävät vierasaineiden liukenemista ja kulkeutumista niin maaperässä kuin vesistöissä. Elohopea, metyylielohopea, kadmium, arseeni, uraani, mangaani ja nikkeli lienevät yleisimmät kaivostoiminnan vaikutustenarviointiin yhdistetyt haitat.

Kaivosalueen vesistövaikutuksia arvioidessa tulee huomioida Tornion- ja Muonionjoen käyttö virkistys- ja ammattikalastukseen. Väestön altistuminen pintavesien vierasaineille ja epäpuhtauksille on potentiaalisinta ravintona käytettävän kalan kautta. Metalleista kaloihin kertyy tehokkaasti metyylielohopea. Ravintoketjussa kertyminen tapahtuu erityisesti petokaloihin.

Metallien, erityisesti elohopean ja metyylielohopean, luontainen taustapitoisuus on vesistökohtainen ja voi vaihdella vesistöjen välillä paljon. Kalan elohopeasta noin 95 % on metyylielohopeaa.

Kaivoshankkeen ympäristöseurantaan tulisi lisätä elohopea ja metyylielohopea. Kertymistä kaivosalueen alapuolisen vesistön kalastoon on syytä seurata pidemmältä ajalta, jotta muutosta pitoisuuksissa voidaan havainnoida ja kalojen käyttökelpoisuutta ravintona tai pitoisuuksiin liittyvää terveysriskiä voidaan arvioida.

Lainsäädäntö

Terveystensuojelulaki 763/1994

EY n:o 1881/2006



Raisa Kiimamaa

vs. ympäristöterveyspäälikkö

puhelin 040 6692192

raisa.kiimamaa@sodankyla.fi

Jakelu

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
Niemelä Juha Sakari	Telia Tunnistus	23.06.2022 15:24:49 UTC+03:00



Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (4 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Metsähallitus
PL94
01301 Vantaa
kirjaamo@metsa.fi

Lapin ELY-keskus
PL8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö 11.5.2022, LAPELY/2408/2019

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö ovat 11.5.2022 pyytäneet Metsähallitukselta lausuntoa koskien Ruotsin Nunasvaaran Eteläisen kaivoshankkeen lupahakemusta ja ympäristövaikutusten arviointia Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Hankkeeseen sovelletaan Suomen ja Ruotsin välistä rajajokisopimusta sekä YK:n Euroopan talouskomission yleissopimusta valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista (Espoon sopimus). Lapin ELY-keskus toimii viranomaisena rajajokisopimuksen nojalla lupa-asian osalta ja ympäristöministeriö Espoon sopimuksen nojalla viranomaisena YVA-menettelyn osalta. Näiden kahden eri sopimuksen mukainen kuuleminen järjestetään samassa yhteydessä.

Hankkeen kuvaus

Hankkeesta vastaava Talga AB suunnittelee grafiittimalmin avolouhintaa ja rikastamista Nunasvaara Eteläisen alueella, Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Ruotsissa. Etäisyys suunnitellulta toiminta-alueelta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Tornion-Muonionjoen vesistöalueen suojelu ja arvot

Tornionjoki kuuluu Suomen Natura 2000 -verkoston alueeseen Tornion-Muonionjoen vesistöalue (FI1301912, SAC). Tornion-Muonionjoen vesistöalueen Natura-alueen suojelun perusteena ovat luontotyytit Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit (3210) sekä alpiiniset joet ja niiden penkereiden ruohokasvillisuus (3220) ja vuorten alapuoliset tasankojoet, joissa on *Ranunculus fluitantis* ja *Callitriche-Batrachium* -kasvillisuutta (3260). Luontodirektiivin liitteen II lajeista alueen suojeluperusteena on saukko (*Lutra*

lutra). Itämeren lohi on suojeluperuste Tornion- ja Kalixin jokijärjestelmän Natura-alueelle Ruotsissa.

Vesienhoidon suunnittelua ohjaa EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi, joka on pantu toimeen kansallisella lainsäädännöllä. Vesienhoidon tavoitteena on estää pintavesien ja pohjavesien tilan heikkeneminen sekä pyrkiä kaikkien vesien vähintään hyvään tilaan. Ehdotuksessa Tornionjoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaksi vuosille 2022–2027 Tornionjoen ekologinen tila on arvioitu hyväksi. Vesienhoitosuunnitelmassa todetaan, että kaivosteollisuus vesienhoitoalueella on mahdollisesti kasvamassa, mikä toteutuessaan lisää vesistöjen pilaantumisriskiä etenkin metallien ja vesille haitallisten aineiden osalta.

Lupahakemuksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin aineisto

Metsähallitus huomauttaa, että lupahakemuksen ja ympäristövaikutuksen arvioinnin suomennetut aineistot sisältävät ainoastaan murto-osan kokonaisaineistoista. Mm. YVA-selostusta ei ole yhteenvetoa lukuun ottamatta suomennettu eikä suurinta osaa liitteistä ole ollut käytettävissä. Aineistosta puuttuvat muun muassa Metsähallituksen osalta lausunnon antamiseen liittyvät oleelliset liitteet B9 ja K9, joissa on kuvattu hankkeesta Natura 2000 -alueelle kohdistuvat vaikutukset sekä eri kaivoshankkeiden kumulatiiviset vaikutukset. Metsähallituksen lausunto perustuu ymparisto.fi -sivulla julkaistuihin suomenkielisiin aineistoihin. Lisäksi Metsähallitus kiinnittää huomiota suomenkielisen aineiston liitteiden käännöksiin, jotka erityisesti keskeisten termien osalta eivät ole kaikilta osin asianmukaisesti käännetty.

Metsähallituksen lausunto lupahakemuksesta ja YVA-selostuksesta

Metsähallituksen näkemyksen mukaan Natura 2000 -alueelle purettavia vesiä tulee seurata laaja-alaisesti ja tarkkailun tiheys ja ajoitus on valittava siten, että saavutetaan hyväksyttävä luotettavuus- ja tarkkailutaso. Kaivoksen purkuvesien päästöille tulee määrittää pitoisuusrajat ja maksimaaliset vuosikuormitusrajat.

Tornionjoesta vesi ja sen mukana mahdolliset päästöt (ravinteet, metallit) laskevat Perämereen. Perämeren hyvän ekologisen ja biologisen tilan saavuttamiseksi vuoteen 2027 mennessä, tulee Perämereen päätyvien ravinteiden määrää pitäisi vähentää. Näin ollen maksimaalisen vuosikuormitusrajan määrittäminen on perusteltua.

Edelleen Metsähallitus korostaa, että Tornionjoen vesistöön vaikuttavia kaivoshankkeita on suunnitteilla useita. On huomioitava, että kaikki kaivoshankkeet toteutuessaan saattavat aiheuttaa merkittävää kuormitusta Tornion-Muonionjoen Natura 2000 -alueelle sekä lopulta myös Perämereen. Metsähallitus pitää erityisen

tärkeänä, että Tornion-Muonionjoen vesistöalueelle sijoittuvien kaivoshankkeiden yhteisvaikutukset tulevat arvioiduksi luontodirektiivin (1992/43/ETY) 6.3 artiklan mukaisesti. Selvittää tulisi mm. yhteenlasketut pitoisuudet päästöistä sekä ilmoittaa niiden absoluuttiset pitoisuudet ja päästöjen vuosittainen kokonaismäärä (vuosikuormitus). Lisäksi tulisi laskea pH-muutokset. Yhteisvaikutukset tulisi laskea kaivosten maksimaalisten vuosikuormitusten mukaan.

Tornion-Muonionjoki on Itämeren altaan merkittävin lohen (*Salmo salar*) luontainen lisääntymis- ja poikastuotantoalue sekä erittäin uhanalaisen (EN) meritaimenen (*Salmo trutta m. trutta*) merkittävä lisääntymis- ja poikastuotantoalue. Kolmasosa Itämerellä vaeltavista lohista on Tornion-Muonionjoella syntyneitä luonnonlohia. Tornion-Muonionjoen alueen merkittävä vetovoimatekijä on alueen merelliset vaelluskalakannat, joiden ympärille on kehittynyt monipuolista yritystoimintaa sekä kulttuuria. Tornion-Muonionjoen taloudellista arvoa mitattiin vuonna 2018 julkaistussa Ruralia-instituutin raportissa, jossa määritettiin lohenkalastuksen vuotuiseksi arvoksi n. 10 miljoonaa euroa. Lohen ja taimenen lisäksi jokialueella esiintyy muun muassa harjasta sekä vaellussiikaa. Vaellussiian ympärille on kehittynyt mittaamattoman arvokas kalastuskulttuuri, joka on hyväksytty myös Elävän perinnön kansalliseen luetteloon. Luetteloinnilla Suomi toteuttaa Unescon yleissopimusta aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta.

Vuosittain Tornion-Muonionjoen pääuomalla kalastaa yli 10 000 henkilöä ja Tornion-Muonionjoen vesistöalueen merkitys kalastukselle, sekä kalastusmatkailulle, on ollut kasvava. Kasvu johtuu osaltaan muiden vetovoimaisten lohijokien lohikantojen tilan heikkenemisestä ja jokialue on erittäin merkittävä sekä paikallisten että matkailijoiden kalastukselle ja virkistäytymiselle. Lupaviranomaisen tulee harkita myös mahdollista kalatalousmaksua ja sen määrittelyä sekä perustoiminnan ajalle, mutta myös mahdollisten riskitilanteiden varalta. Kalatalousmaksua tulee pystyä käyttämään haittojen ehkäisyyn, elinympäristön tilaa parantaviin toimenpiteisiin kohdealueella sekä tutkimukseen.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Kiinteistökehityksen kaivannaisasiantuntija Jenni Hasa, Luontopalvelujen erikoissuunnittelija Annemari Kari ja Eräpalvelujen kalastuksen erikoissuunnittelija Markku Vierelä.

Lisätietoja lausunnosta antaa kaivannaisalan asiantuntija Jenni Hasa (jenni.hasa@metsa.fi p. 040 4823961).

Juha S. Niemelä

Pääjohtaja

Metsähallitus

Asia: Lausuntopyyntö Ruotsin Nunasvaara Eteläisen kaivoshankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista (LAPELY/2408/2019)

Lapin ELY-keskus, ympäristöministeriö
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö ovat vastaanottaneet Ruotsin lupaviranomaiselta (Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt) ja ympäristöviranomaiselta (Naturvårdsverket) Nunasvaara Eteläisen grafiittikaivoshankkeen lupahakemusasiakirjat ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Suomi ilmoitti osallistuvansa hankkeen YVA-menettelyyn 11.10.2021. Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö pyytävät lausuntoa hankkeesta. Lausunnon voi antaa joko ympäristövaikutuksista, lupahakemuksesta tai molemmista.

Luonnonvarakeskus (Luke) keskittyy lausunnossa suunnitellun kaivostoiminnan mahdollisiin kalataloudellisiin rajat ylittäviin vaikutuksiin.

2 Lausunto

YLEISTÄ

Tornionjoen vesistöllä on ainutlaatuinen merkitys nykyisellään tiettävästi maailman runsaimman Atlantin lohen kannan kutujokena sekä geneettisesti erilaistuneiden uhanalaisten meritaimenkantojen, Pohjanlahden vaellussiian ja nahkaisen lisääntymisalueena. Suomi on elvyttänyt näitä vaelluskalakantoja pitkäaikaisella määrätietoisella työllä ja suurilla taloudellisilla panostuksilla. Tornionjoen vaelluskalakannat ovat Suomen ja Ruotsin sekä osin Itämeren muiden ympärysmaiden kanssa jaettu luonnonvara. Suomi kuitenkin hyödyntää nykyisin näitä vaelluskalakantoja runsaammin kuin muut maat. Tornionjoessa lisääntyvillä kalakannoilla on suuri taloudellinen ja virkistysellinen arvo sekä jokilaaksossa että Itämerellä.

Nunasvaaran kaivoshankkeen mahdolliset Tornionjoen vesistön kalatalouteen kohdistuvat vaikutukset voivat ylittää valtioiden rajan kolmella tavoin:

- 1) Vaikutukset muuttavat kalojen elinympäristöä Nunasvaaran hankealueelta Tornionjoessa pitkälle alavirtaan, jolloin vaikutukset ulottuvat myös rajajokeen ja Suomen puoleiselle jokialueelle. Vaikutukset voivat ulottua jopa Tornionjokisuulle asti, mikä edellyttäisi erittäin runsaita haitallisten aineiden päästöjä ja mitä hankkeen asiakirjoissa pidetään erittäin epätodennäköisenä. On kuitenkin huomattava, että tämä skenaario voi toteutua Tornionjoen alaosalla (Lappea-Perämeri) vesistöalueelle suunniteltujen useiden kaivoshankkeiden yhteisvaikutusten kautta.
- 2) Vaikutukset rajoittuvat Ruotsin Tornionjokeen ja/tai hankealueen läheisyyteen, jolloin tällä alueella lisääntyvät merivaelliset kalakannat kärsivät haitoista ja haitat ylittävät valtion rajan näiden kalojen vaeltaessa joen ja meren välillä pitkin Tornionjoen alaosaa.
- 3) Tornionjoki virkistys- ja kalastusmatkailukohteena muuttuu vähemmän

houkuttelevaksi ihmisten tiedostaessa kaivostoiminnan olemassaolon, synnyttäen siten mielikuvaa Tornionjoen vesistön luonnontilan heikentymisestä.

Hakemukseen liittyvistä asiakirjoista on käännetty suomeksi monilta osin vain yhteenvedot, mikä rajoittaa kaivosyhtiön tekemien johtopäätösten kriittistä arviointia ja varsinkin mahdollisten puutteellisten analyysien havaitsemista.

TOIMINNAN AIKAISET YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Nunasvaaran louhintahankkeista hakemukset jättänyt yhtiö arvioi yhteenvedonaan, että toiminnalla ei olisi muita kuin pieniä tai kohtalaisia paikallisia ympäristövaikutuksia. Yhtiö on täydentänyt aiempia arvioitaan purkuvesistöön kohdistuvista päästöpitaisuuksista ja esittää myös erilaisten ilmastoskenaarioiden vaikutuksia sekä haitta-aineiden pitaisuuksia skenaariossa, jossa jätevesiä ei lainkaan puhdistettaisi.

Raportissa Strömberg (2021) arvioidaan Nunasvaaran kaivoksen päästöjä ja haitta-aineiden pitaisuuksia purkuvesistön eri kohteissa tilanteessa, jossa ylijäämävedettä ei puhdistettaisi ja kaikki kuormitus tulisi Hosionjärveen ja siitä itäisen purkuojan kautta Tornionjokeen. Tällöin esimerkiksi kuparin pitaisuus puhdistamattomassa ylijäämävedessä olisi 23 µg/l, itäisessä purkuojassa ennen sen yhtymistä Tornionjokeen alivirtaamatilanteessa (LLQ) 22 µg/l ja Tornionjoessa ojan purkukohdan alapuolella 0,5 µg/l. Vastaavasti nikkelin pitaisuudet olisivat puhdistamattomassa ylijäämävedessä 141 µg/l, purkuojassa 134 µg/l ja Tornionjoessa ojan purkukohdan alapuolella 0,5 µg/l. Raportin sanallisen kuvauksen mukaan ”Veden laatuun Tornionjoessa, alavirtaan itäisestä purosta, ei kuitenkaan arvioida vaikutettavan”. Lausuma on ristiriidassa raportin taulukoissa ilmeneviin useiden haitta-aineiden pitaisuuksien nousuun Tornionjoessa. Raportin laskelmat puhdistamattoman ylijäämäveden vaikutuksesta Tornionjoen pitaisuuksiin purkuojan alapuolella perustunevat päästöjen täydelliseen sekoittumiseen jokiveteen, vaikka tätä ei erikseen ilmoiteta. Voidaan arvioida, että ennen ylijäämäveden täydellistä sekoittumista Tornionjoen veteen esiintyy purkuojan alapuolella huomattavan korkeita haitta-ainepitaisuuksia verrattuna purkuojan yläpuolisiin pitaisuuksiin.

Raportin Strömberg (2021) taulukossa 3 on Tornionjokeen laskevan purkuojan fosforipitaisuudelle ällistyttävän korkea pitaisuus 145 mg/l. Tulkitsimme niin, että oikea pitaisuus on tuhannesosa em. pitaisuudesta. Ellei kyse ole virheellisestä pitaisuudesta, on aihetta huolestua.

Kaivoshankkeen vaikutukset metallien ja muiden haitta-aineiden pitaisuuksiin Tornionjoessa todetaan YVA:ssa ja sen jälkeen julki tuodussa täydentävässä materiaalisissa marginaalisiksi. Aronsson & Strömberg (2021) toteavat myös, että ”mitään vaikutusta vedessä eläviin organismeihin ei arvioida aiheutuvan Tornionjoessa”. On kuitenkin muistettava, että kaikkia haitta-aineiden vaikutusmekanismeja esimerkiksi vaelluskaloihin ei välttämättä tunneta. Kalojen elinkierrossa mätä- ja pienpoikasvaihe arvioidaan yleensä herkimmäksi metallien vaikutuksille, mutta metallikuormituksesta voi olla haittaa myös jokeen kudulle nouseville lohikaloille. Metallipäästöt voivat aiheuttaa vaelluskalojen kutunousun keskeytymistä, kuten on havaittu esimerkiksi lohen kohdatessa kuparia ja sinkkiä sisältäviä kaivoksen purkuvesiä (Saunders & Sprague 1967). Kupari vaikuttaa pieninäkin pitaisuuksina kalojen hajuepiteeliin haitaten esimerkiksi lohen suunnistamista perinteisille kutupaikoilleen tai aiheuttaen välttämisyreaktion (van Brummelen 1990). Kuparin niinkin pieni pitaisuus kuin 0,1 µg/l voi johtaa välttämisyreaktioon (van Brummelen 1990, Stortelder ym. 1989).

Luonnonvarakeskus arvioi, että Nunasvaaran kaivokselta kahden ojan kautta tulevien jätevesien sekoittuessa vielä epätäydellisesti Tornionjoen veteen ei ole poissuljettua, että kudulle nousevilla lohilla ilmenisi välttämisreaktiota, joka aiheuttaisi vajausta purkupaikan läheisten ja yläpuolisten kutupaikkojen hyödyntämisessä. Tornionjokeen kulkeutuvat päästöt saattavat myös muilla tavoin haitata lohikalojen lisääntymistä ennen jäteveden täydellistä sekoittumista jokiveteen.

Nunasvaaran kaivoksen jätevesien purkupaikasta on Tornionjokea pitkin noin 140 km:n matka Lappeaan, jossa Muonionjoki yhtyy Tornionjokeen samalla kun siitä tulee Suomen rajajoki. Muonionjoen tuoman lisäveden vaikutuksesta Nunasvaaran kaivoksesta peräisin olevien haitta-aineiden pitoisuudet Tornionjoessa laimenevat entisestään. Luonnonvarakeskus arvioi, että Nunasvaaran kaivoshankkeen vaikutus metallien ja muiden haitta-aineiden pitoisuuksiin Tornionjoen kulkiessa rajajokena jaksolla Lappea – Perämeri on niin vähäinen, että sillä yksin ei ole vaikutusta joen eliöstöön. Pienikin lisäkuormitus vaikuttaa kuitenkin joen kokonaistilanteeseen. Ympäristövaikutusten arvioinnissa hankkeelta tulisi jo tehtyjen selvitysten lisäksi edellyttää arviota Nunasvaaran ja Tornionjoen vesistöalueen muiden kaivoshankkeiden (Kaunisvaara ja Hannukainen) päästöjen mahdollisista yhteisvaikutuksista, mikä koskee käytännössä Tornionjoen alajuoksua (Lappea-Perämeri).

Tehtyjen selvitysten mukaan alueen vallitseva kivilaji tuottaa happoa joutuessaan kosketuksiin hapen kanssa. Näin ollen syntyvä ylijäämävesi tulisi olemaan hapanta ja siihen liukenee mm. sivukivestä ja rikastushiekasta metalleja. Ylijäämävesi suunnitellaan kerättäväksi ja puhdistettavaksi ennen vesistöön laskemista. Kaivoksen toiminnan aikana nähtävästi suurimman puhdistustarpeen ja riskin aiheuttaa hiekka- ja sivukiven varastointi maan päälle, jolloin suotovesien tehokas keruu ja häiriötön puhdistus ovat avainasemassa ympäristövaikutusten minimoinnissa.

SULKEMISSUUNNITELMA: YMPÄRISTÖVAIKUTUKSIA KAIVOSTOIMINNAN PÄÄTÄYTTÄ

Kaivostoiminnan loputtua hiekka- ja sivukivivarastojen suotovedet kuormittavat Hosiojärveä ja itäistä puroa. On arvioitu, että avolouhosten 1–3 ja avolouhosjärvien 4–6 suotovesi saavuttaa purkuvesistön vasta vuosien kuluttua. Koska ensimmäisinä vuosina toiminnan lopettamisen jälkeen jälkikäsitellyistä jätevarastosta tulevan suotoveden metallipitoisuudet voivat olla kohonneita, suotovesi puhdistetaan alussa samalla tavalla kuin toiminnan aikana. Läntisen puron osalta laskelmia ei ole selostettu suunnitelmassa, koska on arvioitu, että jälkikäsitellyistä avolouhoksista 1–3 tulevan veden virtaama on vähäinen (0,025 l/s) ja vesikemiallinen vaikutus on marginaalinen.

Erilaisista häiriötilanteista ja riskeistä on luotu skenaarioita, mutta kuvaus pahimmasta mahdollisesta tilanteesta, jolloin merkittävää haittaa tuottavat riskit toteutuvat samanaikaisesti, puuttuu. Laskelmat tulevaisuuden pitoisuuksista purkuvesistössä on tehty kahdessa skenaariossa: yhden vuoden ja 15 vuoden kuluttua kaivostoiminnan päättymisestä ja suoritettua jälkitarkastuksesta (Siergieiev ja Kemling 2019, Karlsson 2021, Karlsson ja Holmström 2021).

Laskelmat eri skenaarioille on tehty massatasapainolaskelmien avulla, ts. että uudet pitoisuudet purkuvesistöön lasketaan yhteenlasketusta määrästä ja virtaamasta, jolloin hajanaiset vuodot jälkikäsitellyn toiminta-alueen eri osista ja

luonnonvesi purkuvesistössä ovat sekoittuneet täydellisesti. Suunnitelmassa ei ole kuvattu eri ilmastoskenaarioiden akvaattisia vaikutuksia, koska tulevaisuuden ilmastomuutoksen ei arvioida aiheuttavan merkittävää muutosta jälkikäsittelyvaiheessa.

Suunnitelman laskelmien perusteella arvioidaan, että kaivostoiminnan lopettamisen ja alueen jälkikäsittelyn jälkeen lievästi myrkyllisten aineiden (esim. kalsium, magnesium ja sulfaatti) pitoisuudet laskevat huomattavasti tuotannon aikaisiin pitoisuuksiin verrattuna. Lähinnä Hosiojärven sulfaattipitoisuuden arvioidaan kuitenkin olevan koholla taustaan nähden ensimmäisenä vuonna ja myös 15 vuoden kuluttua (33 mg/l, ACES:n ehdottama arviointiperuste on 34,1 mg/l). Hosiojärven jälkikäsittelyvaiheessa laskettujen kohtalaisesti kohonneiden sulfaattipitoisuuksien ekologiset riskit arvioidaan hyvin pieniksi.

Toiminnan päättymisen jälkeen kokonaistypen ja sen fraktioiden pitoisuuksien arvioidaan laskevan vähitellen kohti taustatasoja purkuvesistössä ja sen vuoksi nitraattityypen ja ammoniumtypen negatiivisten vaikutusriskien arvioidaan olevan olemattomia. Myös kokonaisfosforin pitoisuuden arvioidaan alenevan vähitellen kohti luonnollisia tasoja.

Useimpien metallien pitoisuuksien arvioidaan alittavan tuotannon aikaiset arvot Hosiojärven ja itäisessä purossa, kun hiekka- ja sivukivivaraston suotovesi puhdistetaan ennen purkuvesistöön päästöä ensimmäisten lopettamisen jälkeisten vuosien aikana. Laskelmien mukaan kuitenkin 15 vuoden kuluttua useiden metallien (lähinnä nikkeli ja koboltti) pitoisuudet purkuvesistössä voivat nousta. Hosiojärven nikkelipitoisuus (3,9 µg/l) on huomattavasti korkeampi kuin Pohjois-Ruotsin järvissä normaalisti (n. 0,2 µg/l). Tämän on arvioitu johtuvan valuma-alueen kallioperän korkeiden nikkelipitoisuuksien ja louhittavaksi aiotun grafiittimalmin vaikutuksista järveen. Hosiojärven kobolttipitoisuuksien odotetaan olevan 15 vuoden kuluttua 0,8 µg/l, mikä ylittää jonkin verran European Chemicals Agency:n ilmoittaman makean veden PNEC-arvon (0,62 µg/l). Laskelmien mukaan Hosiojärven veden kovuus lisääntyy kalsium- ja magnesiumpitoisuuksien nousun vuoksi, minkä arvioidaan yleisesti vähentävän metallien myrkyllisyyden riskiä ja siksi kobolttin haittavaikutusten pitkäaikaiset riskit arvioidaan pieniksi. Kokonaisuudessaan arvioidaan, ettei purkuvesistössä eläviin organismeihin aiheudu mitään negatiivisia vaikutuksia jälkikäsittelyvaiheessa.

LUPAHAKEMUS

Luonnonvarakeskus esittää, että jos kaivostoiminta luvitetaan, jätevedelle asetetaan hyvin tiukat haitallisten aineiden pitoisuusrajat, jotta riski Tornionjoen vesistöalueelle sijoittuvan kaivostoiminnan ympäristölle aiheutuvista merkittävistä yhteisvaikutuksista olisi hyvin pieni. Samoin kuin muissakin Tornionjoen vesistöalueen kaivoshankkeissa, luvituksen ehtona tulisi olla, että aivan erityistä huomiota kiinnitetään suunnitellusta toiminnasta poikkeaviin tilanteisiin varautumiseen ympäristöriskien minimoimiseksi.

Edellä esitetään hanketta koskien kolme mahdollista rajan ylittävää vaikutustapaa kalataloudelle. Näistä on toistaiseksi kiinnitetty huomiota kahteen ensimmäiseen vaikutustapaan. Kolmas mahdollinen vaikutustapa ei välttämättä edellytä hankkeelta mitään todellisia rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Luke esittää, että kaivosyhtiön edellytetään lupaehdoissa keräävän kattavaa seurantatietoa Tornionjoen vesistön vaelluskalojen virkistyskalastuksessa ja vesistön kalastusmatkailun vetovoimaisuudessa tapahtuvista muutoksista.

Mikäli hankkeella havaitaan olevan ympäristövaikutuksista aiheutuvia rajat ylittäviä vaikutuksia (kaksi ensimmäistä vaikutustapaa), ensisijaisesti tulisi tehdä kaikki mahdollinen ympäristövaikutusten nopeaksi ja pysyväksi poistamiseksi. Vasta toissijaisesti tulisi edetä haittojen kompensoinnin kautta. Mikäli Tornionjoen vesistön houkuttelevuus virkistyskohteena näyttää laskevan kaivostoiminnan (myös muiden kaivoshankkeiden) vaikutuksesta, kaivostoimintaa harjoittavien tahojen tulisi Luken näkemyksen mukaan kompensoida täysimääräisesti menetetty kalataloudellinen virkistysarvo ja siihen nojautuva liiketoiminta.

KIRJALLISUUS

Aronsson, A. & Strömberg, U. 2021. Täydentävä aineisto koskien vaikutusta purkuvesistöön päivitettyjen päästöjen johdosta. 17.8. 2021. Sweco.
Karlsson, E. 2021. Tekninen PM Laskentametodiikka 2021-02-10.

Karlsson, E. & Holmström, H. 2021. Jälkikäsittelysuunnitelma Nunasvaara. Golder Associates.

Saunders, L.R & Sprague, J.P. 1967. Effects of copper-zinc mining pollution on a spawning migration of Atlantic salmon. Water Research. Vol 1: 419-432.

Stortelder, P.B.M., van der Gaag, M.A. & van der Kooij, L.A. 1989. Kansen voor waterorganismen. DBW/RIZA nota nr. 89.016. Levistad.

van Brummelen, T.C. 1990. Chemicals affecting the spawning migration of anadromous fish by causing avoidance response of oriental disability, with special reference to concentrations in the River Rhine. University of Utrecht, Department of Experimental Zoology, Section of Aquatic Toxicology. Publicaties en rapporten van het project "Ecologisch Herstel Rijn" no. 17 - 1990.

Siergieiev, D. ja Kemling, K. 2019. Hydrogeology Nunasvaara. Hydrogeologisten olosuhteiden arviointi Nunasvaara Södrassa. Sweco Environment AB.

Strömberg, U. 2021. Arviointi vaikutuksista purkuvesistöön – Nunasvaara Södra. Raportti, TALGA AB. Täydennyksiä. Sweco Oy.

Riitta Rahkonen

Kehittämispäällikkö, erityisasiantuntija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 27.06.2022 klo 12:06:21.

Lausunnon valmistelija(t):

Atso Romakkaniemi

Luonnonvarakeskus
Latokartanonkaari 9
PL 2, 00791 Helsinki

Puhelin 029 532 6000

Y-tunnus 0244629-2

Eila Seppänen, Henni Pulkkinen, Tapio Sutela

Liitteet:

Tiedoksi:

Lähettilä: lappi@sll.fi
Vastanottaja: [Pitsinki Anna \(ELY\)](#); [Kirjaamo ELY-KESKUS Lappi](#); [Ym Kirjaamo](#)
Kopio: [Sari Hänninen](#); [hilkka lipponen](#); [Saara Lai](#)
Aihe: Lausunto: Nunasvaaran Eteläisen kaivohanke, Ruotsi, Kiiruna
Päivämäärä: maanantai 18. heinäkuuta 2022 17.20.24

Nunasvaaran Eteläisen kaivohanke, Ruotsi, Kiiruna

Lausunto koskien: Nunasvaaran Eteläisen kaivohanke, Ruotsi, Kiiruna

Kiitos lisäajasta. Saimme lisäaikaa 18.7 saakka.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri yhtyy Pohjois-Ruotsin Norrbottenin läänin luonnonsuojeluliiton lausuntoon ja pitää kaivos Hanketta EU:n vesipuiteläirektiviin ja Suomen ja Ruotsin rajavesisopimuksen vastaisena.

Katsomme, että alueen luonto- ja vesistöarvoja sekä vaikutuksia ei ole riittävällä tavalla selvitetty ja siten hanke tulee täysimääräisesti hylätä tai vähintään palauttaa uudelleen valmisteluun.

Katsomme kuitenkin, että Hanketta ei tule vesistö- ja luontoarvojen pilaantumisriskien takia pitää toteuttaa. Korostamme, että arvokkaita puhtaita vaelluskalavesistöjä on maailmassa liian vähän eikä yhtäkään ole enää vara pilata.

Sari Hänninen
puheenjohtaja

Mika Flöjt
toiminnanjohtaja

Suomen Luonnonsuojeluliiton Lapin piiri
Rovakatu 23, huone 219, 96100 Rovaniemi

Suomen Luonnonsuojeluliiton Lapin piirin ry:n yhteyshenkilöt:

Toiminnanjohtaja Mika Flöjt +358 40 823 2443

Lue lisää toiminnastamme <https://www.sll.fi/lappi>

Piirin sähköposti: lappi@sll.fi tai lapinpiiri@gmail.com



Lapin ELY-keskus

LAUSUNTO

kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

27.6.2022

Dnro 260/2022

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto**Viite:** lausuntopyyntö 11.5.2022 LAPELY/2408/2019**NUNASVAARAN KAIVOSHANKE, KIIRUNA, RUOTSI**

Lapin ELY-keskus ja ympäristöministeriö pyytävät lausuntoa koskien Nunasvaaran kaivoshankkeen ympäristövaikutusten arviointia sekä lupamenettelyä Kiirunan kunnassa Ruotsissa.

Toimintaa suunnitellaan kahdessa eri grafiittimalmin louhintahankkeessa Nunasvaaran alueella. Hankkeet ovat eri suunnitteluvaiheissa ja siksi niiden asiakirjat ovat erillisiä. Toinen hanke koskee suunnitelmalla louhia grafiittimalmia avokaivoksena (Nunasvaara Eteläinen) ja toinen suunniteltua grafiittimalmin louhintaa maanalaisena kaivoksena kolmesta eri kohteesta (Nunasvaara Pohjoinen, Niska Eteläinen ja Niska Pohjoinen). Grafiitin rikastus ja rikasteen tuotanto tapahtuisi Nunasvaara Eteläisen alueella. Suunnitellut toiminta-alueet sijaitsevat Vittangin läheisyydessä Kiirunan kunnassa Norrbottenin läänissä Ruotsissa. Kummin hankkeen vastaavana toimii Talga Graphene AB, jonka omistaa Talga Resources Ltd. Suunnittelualue kuuluu Tornioin- ja Kalixjokien valuma-alueeseen. Etäisyys suunnitellusta toiminta-alueesta Suomen rajalle on linnuntietä noin 90 km ja Tornionjokea pitkin noin 140 km.

Kaivoshanke sijoittuu Ruotsissa Talma samebyn alueelle, sen talvilaitumelle ja vaellusreittien alueelle. Talman sameby vastustaa hanketta siitä johtuvien haitallisten vaikutusten vuoksi. Suomessa hankkeen mahdollisella vaikutusalueella Torniojoen varressa ovat Kolarin, Orajärven ja Lohijärven paliskunnat.

Hankkeen vaikutukset poronhoidolle ja niiden arviointi

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat aina poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin niin suoraan kuin epäsuorasti. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutusten arvioinnissa on selvitetty vaikutuksia alueen ja vaikutusalueen samebyiden porolaitumille ja toiminnalle, onnettomuuksiin yms. Selvitykset edellyttävät neuvotteluita ja vuoropuhelua paliskuntien kanssa, jota on toteutettu. YVA:ssa esitetään hankkeen haitallisten vaikutusten estämiseen ja lieventämiseen liittyviä toimenpiteitä. Arvioinnin asiakirjoissa on mainittu myös kumulatiivisia- ja yhteisvaikutuksia muun maankäytön kanssa.

Suomeksi julkaistuissa asiakirjoissa kerrotaan jonkin verran alueen samebylle aiheutuvista vaikutuksista. Vaikutuksia Suomen puolen poronhoidolle ei ole arvioitu. Hanke sijoittuu noin 90 km linnuntietä



Suomesta, joten esimerkiksi hankealueen paliskunnan porojen siirtyminen Suomeen ei ole kovin todennäköistä. Valtakuntien välisellä rajalla ei tosin ole aitaa, joten täysin poissuljettua se ei ole.

Kaivoksen puhdistettuja vesiä aiotaan päästää läheiseen Hosiojärveen, josta laskee oja Torniojokeen. Hankkeesta arvioidaan aiheutuvan vähäisiä vaikutuksia Torniojoen vedenlaatuun tai virtaamaan. Toiminnan vaikutukset Natura 2000-alueeseen arvioidaan merkityksettömiksi. Torniojoen vesien pilaantumisesta tai laajemmin ympäristölle aiheutuvista muutoksista voisi olla epäsuoria vaikutuksia myös Suomeen ja suomalaiselle poronhoidolle yleisen ympäristön tilan heikentymisen kautta. Matkaa jokea pitkin Suomeen on kuitenkin 140 km, joten kovin todennäköinen riski ei ainakaan normaalissa toimintatilanteessa ole.

Haitallisia vaikutuksia poronhoidolle tulee estää ja minimoida yhteistyössä ja neuvotellen alueen poronhoitoyhteisön kanssa.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

Lähtettäjä: pekka.kankaanpekka@gmail.com
Lähetetty: keskiviikko 15. kesäkuuta 2022 15.08
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Lappi
Aihe: NUNASVAARAN grafiittikaivos

Nunasvaaran kaivoshanke

Viite: LAPELY/2408/2019.

Kukkolan osakaskunnan lausunto. 15.06.2020.

Lausuntopyynnön vastauksena Kukkolan osakaskunta toteaa että Tornionjoen vesistöalueella oleva Nunasvaaran kaivoshanke ei saa missään määrin heikentää Tornionjoen veden laatua. Kaikki mahdolliset kemikaalijäämät tulee poistaa tehtaalta lähteivistä vesistä. Tornionjoki on Euroopan paras lohijoki jonka veden laatu ei saa heikentyä. Vaadimme erittäin hyvää prosessin toimintaa ja seurantaa sekä välitöntä ilmoitusta mahdollisista häiriöistä joista voi olla vaikutusta vesistöön.

Kukkolassa 15.06.2022

Pekka Kangas

Kukkolan osakaskunnan puheenjohtaja

Lähetetty Windowsin [Sähköposti](#)ista

Lähettilä: Leinonen Ossi (Tukes) <Ossi.Leinonen@tukes.fi>
Lähetetty: maanantai 16. toukokuuta 2022 8.01
Vastanottaja: ELY Kirjaamo Lappi
Aihe: LAPELY/2408/2019

Hei,
Ilmoitan, ettei Tukes anna asiasta lausuntoa.

Terveisin,

Ossi Leinonen
Johtava asiantuntija, Kaivostoiminta ja kaivosturvallisuus
Leading Specialist, Mining and mine safety

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) |
Finnish Safety and Chemicals Agency
Valtakatu 2, 96100 Rovaniemi, FINLAND
Puh. 029 5052 205 | Tel. +358 29 5052 205
ossi.leinonen@tukes.fi



Contact to mining authority
kaivosasiat@tukes.fi | miningauthority@tukes.fi
www.kaivostoiminta.fi/kartta
Mineral Deposits, Exploration and Mining Registry

Lähetettävä: Tiina Lovisa Solbär <tiinalovisa.solbaer@samediggi.fi>
Lähetetty: tiistai 31. toukokuuta 2022 10.51
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Lappi
Aihe: LAPELY/2408/2019

Hei!

Saamelaiskäräjät ei resurssitilanteensa vuoksi toimita lausuntoa koskien Nunasvaaran kaivoshanketta (ympäristövaikutukset, lupahakemus).

Dearvvuodaiguin | Terveisin | Best wishes

Tiina Lovisa Solbär

Vs. birasčálli | Vs. ympäristösihteeri | Suppl. Environmental Secretary
Tel. +358 (0) 5 999 725

Sámediggi | Saamelaiskäräjät | The Sámi Parliament
Sáme kulturguoovddáš SAJOS | Saamelaiskulttuurikeskus SAJOS | Sámi Cultural Centre SAJOS
99870 Anár | Inari



Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PL 8060
96101 ROVANIEMI

Lausuntopyyntö, LAPELY/2408/2019

Lausunto Ruotsin Nunasvaara Eteläisen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista, Lapin ELY-keskus, Ympäristöministeriö, Ruotsin Nunasvaaran grafiittimalmin louhintahankkeet

Lapin ELY-keskus ja Ympäristöministeriö ovat pyytäneet lausuntoa Kainuun ELY-keskukselta Ruotsin Nunasvaaran Eteläisen grafiittikaivoshankkeen lupahakemuksesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista. Lapin ELY-keskus toimii viranomaisena rajajokisopimuksen nojalla lupa-asian osalta ja ympäristöministeriö Espoon sopimuksen nojalla viranomaisena YVA-menettelyn osalta.

Kainuun ELY-keskus on todennut Ympäristöministeriölle 30.9.2021 annetussa lausunnossa Suomen osallistumisesta Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyihin, että mikäli alueellinen ELY-keskus (tai Ympäristöministeriö) asiassa toimivaltaisena viranomaisena osallistuu Ruotsin Nunasvaaraan suunniteltavien grafiittimalmin louhintahankkeiden YVA-menettelyihin, voivat kaivannaistoiminnan ympäristöturvallisuuden erikoistumistehtävän asiantuntijat sekä patoturvallisuusasiantuntijat antaa asiassa asiantuntijatukea alueelliselle ELY-keskukselle. Kainuun ELY-keskus ei ota hankkeeseen kantaa patoturvallisuusviranomaisena. Samoin voidaan toimia ympäristölupahakemuksen osalta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt Johtava vesitalousasiantuntija Heli Nurmi ja ratkaissut Yksikön päällikkö Jari Pesonen.

Tämä asiakirja KAIELY/621/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KAIELY/621/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Nurmi Heli 27.06.2022 14:02

Hyväksyjä Pesonen Jari 27.06.2022 14:24

Lähettilä: Teresa Ojala <teresa.ojala@sodankyla.fi>
Lähetetty: maanantai 30. toukokuuta 2022 12.29
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Lappi
Kopio: Pitsinki Anna (ELY)
Aihe: lausuntopyyntö LAPELY/2408/2019

Hei.

Muonion ja Enontekiön kuntien ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole tarvetta lausua asiassa LAPELY/2408/2019, Ruotsin Nunasvaara Eteisen kaivoshankkeen lupahakemus ja ympäristövaikutusten arviointi.

Ympäristöystävällisin terveisin
Teresa Ojala
Ympäristöpäällikkö
puh. 040 720 5665
teresa.ojala@sodankyla.fi

Arktisen Lapin ympäristönsuojelu
Jäämerentie 1 (PL 60)
99601 SODANKYLÄ
ymparistonsuojelu@sodankyla.fi
www.arktisenlapinys.fi

Arktisen Lapin ympäristönsuojelu vastaa Sodankylän, Inarin, Muonion, Enontekiön ja Utsjoen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä.